

קביעותא

במשנה ובהלכה היומית

לקבלת העלון במייל: office@kviuta.org

פר' מקץ-ויגש תשפ"ב • גליון 597

ההלכה היומית		המשנה היומית		
ש"ע א"ח		סדר טהרות • ידים		
יום	תאריך	פרק	משנה	סימן
ד	כז כסלו	א	ג-ד	קפג-ד
ה	כח כסלו	א-ב	ה-א	קפד
ו	כט כסלו	ב	ב-ג	קפד-ה
שב"ק מקץ				
ה	ג	ב-ג	ד-א	קפה
א	א טבת	ג	ב-ג	קפז-ז
ב	ב טבת	ג	ד-ה	קפז
ג	ג טבת	ד	א-ב	קפח

עיון במשנה

טומאת סתם ידים - חנוכה

מחלוקת ראשונים בטעם שגזרו על סתם ידים

שלמה המלך גזר טומאה על 'סתם ידים', שכל שאינו ידוע שהידים טהורות, הן טמאות בתורת ודאי - שני לטומאה כדין כל טומאת ידים - וגזר כן רק לקודש, ובי"ח דבר הוסיפו בית שמאי ובית הלל שסתם ידים טמאות אף לתרומה (שבת י"ד א').

הטעם שגזרו על סתם ידים, ביארו שם בגמרא משום שידיים עסקניות הן, ופירש רש"י (שם), וז"ל, ונוגעין בבשרו ובמקום טנופת, וגנאי לתרומה בכך, ונמאס לאוכלין כשנוגע בה בידיים מסואבות, עכ"ל, והיינו שכדי שכל אדם ירחץ את ידיו לפני שנוגע בתרומה ולא יטנפה, גזרו טומאה על הידיים, ועוד תקנו חיוב נטילה לפני שנוגע בתרומה כדי שלא יטמאה, ונמצא כל אדם רוחץ את ידיו לפני שנוגע בתרומה. ולפי זה אין **חשש טומאה כלל**, אלא רק גזרו טומאה מפני חשש לכלוך, וכן כתב הרא"ש בטהרות (פ"ז מ"ח) שאף כשידוע שלא נטמאו ידיו, ויש רק חשש לכלוך, גזרו טומאה על הידיים וחייב נטילה. [והטעם שהוצרכו לטמאות את הידיים ולתקן חיוב נטילה לטהרן, ולא תקנו חיוב נטילה לידיים טהורות **משום נקיות**, יש לומר שרצו לחזק את דבריהם שאם לא יקיימו תקנת נטילה, התרומה תיטמא. ונפקא מינה בפירות שלא הוכשרו לקבל טומאה, שאילו היו מתקנים חיוב נטילה משום נקיות שלא תתלכלך התרומה, היה ראוי לתקן חיוב נטילה אף בפירות שלא הוכשרו, אבל כיון שגזרו טומאה על הידיים וחייב נטילה כדי שלא יטמא את התרומה, לא שייך לתקן חיוב נטילה בפירות שלא הוכשרו ולא ייטמאו אף אם לא יטוול, ולכן שנינו בחלה (פ"ב מ"ב) שמתיר ליגע בפירות תרומה שלא הוכשרו בידיים מסואבות].

והנה רש"י הביא בשם רבותיו טעם אחר לגזירת סתם ידים - וכן פירשו רבינו חננאל (שם), הרמב"ם (טהרות פ"ז מ"ח, סוף זבים), רבינו דוד והר"ן (פסחים י"ט א') - שהוא מפני חשש טומאה, שכיון שידיים עסקניות הן יש לחוש שמא נגע בראשון לטומאה שלא מדעתו, ונטמאו ידיו, והקשה רש"י על פירוש זה שאם יש חשש שמא נגע בראשון לטומאה, כמו כן יש לחוש שמא נגע באב הטומאה, ויש בזה ג' נפק"מ: **א.** יהא ראשון לטומאה ולא שני, **ב.** כל גופו יהא טמא ולא רק ידיו, **ג.** יצטרך טבילת כל גופו ולא רק נטילה או טבילת ידיו.

ומצינו בראשונים ג' יישובים לקושיא זו. תוספות ר"י הזקן (שבת שם) תירץ בדעתם שבאמת יש לחוש שנגע אף באב הטומאה, אבל כיון שצריך לטהר את ידיו לפני שנוגע בתרומה, ייזכר אם נטמא מאב הטומאה ויטבול כל גופו. הריטב"א תירץ בדעתם שאין צריך לחוש שנגע אפילו בראשון לטומאה, ומה שגזרו טומאת ידים וחייב נטילה לפני שנוגע בתרומה וקדשים, הוא כדי שייזהרו **בעלמא** בטהרת תרומה וקדשים, שכיון שצריך

בפתח השער

צמאון עז - למי?

צמאָה לָהּ נִפְשִׁי, כְּמָה לָהּ בְּשָׂרִי - בְּאַרְץ צִיָּה וְעֵינַי, בְּלֵי מַיִם. כֵּן בְּקֹדֶשׁ חַיִּיתִיָּה, לְרֵאוֹת עֵצָה וּכְבוֹדָהּ. (תְּהִלִּים, פָּרָק ס"ג, פְּסוּקִים ב-ג).

נִבְאָר פְּסוּק נִפְלָא זֶה בְּהַקְדָּם מַעֲשֵׂה:

קְבוּצַת חוֹקְרִים יֵצְאוּ לְתוֹר אֶת מְדַבֵּר יְהוָה. הִיָּה זֶה לִפְנֵי 40 שָׁנָה, טְרוֹם הַעֵת הַמְּוֹדָרְנִית עַל פְּלִיָּה וּמְכַשִּׁירָהּ.

בְּשֶׁלֶב פְּלִשְׁהוּ אָבְדוּ אֶת דְּרָכָם, וְהֵם נִמְצְאוּ רַק כְּעִבּוֹר כְּמָה שְׂבוּעוֹת - כְּמוֹנֵן מֵתִים...

אֶחָד הַחוֹקְרִים מִתָּאָר בְּיוֹמָנוּ אֶת הַסֶּבֶל שְׂעוֹבֵר עָלָיו בְּכָל דְּקָה שְׂחוֹלְפֶת בְּצִמָּא נוֹרָאִי וְתַחַת שְׁמֵשׁ מְדַבְּרִית קוֹפְתָהּ.

"שְׂפִתֵי חֲרָבוֹת" - הוּא מִתָּאָר בְּהַתְּלָהּ. "הֵן מִתְקַלְפּוֹת מִצִּמָּא!" - הוּא מְמַשֵּׂהוּ. "כִּבְר אֵין לִי כֹחַ לְקַלּוֹם, כְּלוּם. אֲנִי רוֹצֵה מַיִם. מ-י-ם. מ-מ-ל-ל-י-י-ם-ם-ם-ם."

סְבִיר לְהַנִּיחַ שְׂבָמִלִּים אֵלּוּ נִפְח אֶת נִשְׁמָתוֹ...

דָּוִד הַמֶּלֶךְ בְּתִהְלִים מִתָּאָר אֶת תְּחוּשֵׁת הַצִּמָּאוֹן הַעֵזָה שְׂאוּחָת בּוֹ כֵּל הַעֵת:

"צמאָה לָהּ נִפְשִׁי, כְּמָה לָהּ בְּשָׂרִי - בְּאַרְץ צִיָּה וְעֵינַי, בְּלֵי מַיִם!"

"אֲנִי מְרַגֵּשׁ בְּלִעְרֵיָּה כְּאֵלּוּ אֵין לִי מַיִם!" - דָּוִד הַמֶּלֶךְ זוֹעֵק. "הַצִּמָּא שְׁלִי אֵלֶיָּה הוּא כֵּל כֵּן גְּדוֹל, כֵּל כֵּן מִיִּשָׁה, כֵּל כֵּן עֲצוּם, כְּמוֹ בְּאַרְץ צִיָּה, בְּמְדַבֵּר צָחִיחַ וְעֵינַי..."

« המשך בעמוד ג' »

רץ למשנה

ואשרי הזוכה למשנה שיהיו שיתא סדרי משנה שגורים בפיו בע"פ ואז עושה סולם לנשמה שתעלה למעלה למדרגה קמא וסימנך 'משנה' אותיות 'נשמה' (שני לוחות הברית)

הלימוד השבוע מוקדש לע"ג

הרב יוסף בנימין בן הרב פנחס זצוק"ל

גלב"ע ג טבת תשע"ט

הלימוד השבוע מוקדש לע"ג

מרת מרים בת הר"ד חיים יעקב ע"ה

גלב"ע ה טבת תשע"ז

להפיץ את האור

בשותפות של 54 נה בחודש

תזכה להחזיק מוקד של עלוני המבחנים השבועיים באיזור שתבחר.

ניתן לתרום במערכת הטלפונית: 072-332-3020 שלוחה 6,

וכן בכל עמדות נדרים פלוס וקהילות ברחבי הארץ.

מערכת

השיעורים והמבחנים הממוחשבת:

072-332-3020

להנצחות

ותרומות

להצלחה

לע"ג יקיריך

התקשר:

072-272-2200

מבחן שבועי במשנה / 297

מסכת ידים א', ג' - ד', ב'

א. באיזה אופן מים שנפסלו משתיית בהמה כשרים לטהרת הידים?

1. אם נפסלו מחמת סרחון, ובטבילת ידים.
2. אם נפסלו מחמת סרחון, ובנטילת ידים.
3. אם נפסלו מחמת טיט, ובטבילת ידים.
4. אם נפסלו מחמת טיט, ובנטילת ידים.

ב. להלכה! מי כשר לנטילת ידים?

1. קטן, אך לא חרש ושוטה.
2. חרש וקטן, אך לא שוטה.
3. חרש שוטה וקטן, אך לא קוף.
4. חרש שוטה וקטן, וקוף.

ג. נטל בפחות מרביעית דאתו משיירי טהרה, באיזה אופן מטהר? [לפי א' ברע"ב]

1. רק בנטל יד אחת שתי פעמים.
2. אפילו בנטל שתי ידיו פעם אחת.
3. בנטל יד אחת פעם אחת, ושתי ידיו שתי פעמים.
4. רק בנטל שתי פעמים, בין יד אחת בין שתי ידיו.

ד. נטל יד אחת, ושיפשפה בחבירתה או בכותל, מה הדין?

1. טהורה.
2. טמאה.
3. בחבירתה - טהורה. בכותל - טמאה.
4. הפוך מ-3.

ה. באיזה ספק נחלקו תנאים?

1. ספק אם נעשה מלאכה במי נטילה.
2. ספק אם יש שיעור במי נטילה.
3. ספק אם מי הנטילה טמאים.
4. כל התשובות נכונות.

ו. להלכה! המכניס ידיו לבית המנוגע, מה דינו?

1. ידיו שניות לקודש ולתרומה.
2. ידיו תחילה לקודש, לתרומה ולחולין.
3. ידיו תחילה לקודש ולתרומה, אך לא בחולין.
4. ידיו תחילה רק לקודש.

ז. להלכה! הכניס ידיו לאויר כלי חרס טמא, באיזה אופן נטמאו ידיו?

1. רק אם הכלי חרס נטמא באב הטומאה.
2. אף אם נטמא הכלי חרס במשקה.
3. רק אם יש אב הטומאה עכשיו באויר הכלי.
4. בכל האופנים הידים טהורות.

ח. מה מטמא את הידים לדעת כולם?

1. רצועות תפילין עם התפילין.
2. גליון שבספר בתחילה.
3. קהלת.
4. שיר השירים.

ט. להלכה! עריבת הרגלים שנדקה, אימת טמאה מדרס?

1. כשהוא פחות משני לוגין.
2. כשהוא משני לוגין עד תשעה קבין.
3. כשהוא יותר מתשעה קבין.
4. לעולם אינה ראויה למדרס.

י. איזה קרבן שנזבח שלא לשמו, כשר ולא עלו לשם בעליו?

1. פסח בזמנו.
2. חטאת בכל זמן.
3. שלמים.
4. כל התשובות נכונות.

לטהר את ידיו לפני שנוגע בהם, ייזהרו יותר בטהרתם. רבינו דוד והר"ן הנ"ל חילקו בין אב הטומאה לראשון לטומאה - ולשון הראשונים ניאח טפי לפי פירוש זה - שאע"פ שידיים עסקניות הן, מכל מקום אין לחוש שנגעו באב הטומאה כיון שאינו מצוי, וכן כתב הפרי מגדים (פתיחה להל' נט"ל) בדעת רבותיו של רש"י, והוסיף עוד חילוק שאנשים נזהרים יותר מאב הטומאה, וחילוק זה כתב גם בעצי אלמוגים (ריש הל' נט"י ד"ה נט"ל) בדעת רבותיו של רש"י, וכן כתב גם הצ"ח (פסחים י"ט א' אות קל"ה).

טומאת סתם ידים ודין ראשון מטמא ידים

שנינו בריש פרק ג' שאע"פ שראשון לטומאה אינו מטמא אדם וכלים, מכל מקום ראשון לטומאה מטמא ידים, ולדעת רבינו דוד והר"ן [וכנראה גם רבותיו של רש"י והרמב"ם והר"ח] גזירת 'סתם ידים' היא **מפני** גזירה זו שראשון מטמא ידים, שאחרי שתקנו שיש טומאת ידים למי שנוגע בראשון לטומאה, חששו שכל מי שהסיח דעתו מטהרת ידיו, שמא נגע בראשון לטומאה ונטמאו ידיו. ולפי זה הגזירה שראשון לטומאה מטמא ידים קדמה לגזירת סתם ידים שתיקן שלמה המלך.

ולדעת רש"י והרא"ש שגזרו על סתם ידים כדי שלא ילכלכו תרומה וקדשים, מבואר בתוספות בפסחים (י"ט א'-ב', ועי' ח"י ר' ארי' לייב ח"ב סי' ס"ה) ששלמה המלך גזר שידיים יכולות ליטמא בפני עצמן בדרגת שני לטומאה, [ובסתם ידים גזרו עליהן טומאה בפועל], וא"כ מן הסתם גזר גם שידיים שנגעו בראשון לטומאה נעשו שני לטומאה.

נמצא שלדעת רבותיו של רש"י והרמב"ם והר"ח גזרו שראשון מטמא ידים, ומחשש שנשמאו הידים מכח גזירה זו, גזרו עוד על סתם ידים, ואילו לדעת רש"י והרא"ש ותוספות גזרו רק טומאת סתם ידים משום חשש לכלוך וגנאי לתרומה, אלא שבכלל גזירה זו שראשון מטמא ידים.

טומאת ידים בנכרי, וטומאת השמן בזמן החשמונאים

המפרשים דנו באיזו טומאה נטמא השמן בבית המקדש בזמן החשמונאים שהיו צריכים לפך שמן הטהור, והרבה ראשונים כתבו שבימי החשמונאים כבר גזרו על נכרים שהם כזבים, וכל השמן נטמא בטומאת זב (עי' תוס' שבת כ"א ב' ד"ה שהיה, רש"י שם ד"ה בחותמו, ר"ן שם וריב"ן שם), ולדיעות שעדיין לא גזרו על נכרים שהם כזבים, המשנה אחרונה (נגעים פ"ג מ"א) העלה שהשמן נטמא בטומאת ידים - שכבר נגזרה בימי שלמה המלך - שהיוונים נגעו בידיהם בכל השמנים שמצאו ועל ידי זה טימאום, ואע"פ שאין טומאה לנכרי חי אפילו אם נגע במת, ביאר המשנה אחרונה שטומאת ידים נוהגת אף בנכרי לפי טעמו של רש"י והרא"ש הנ"ל שגזרו טומאת ידים משום טינופת ולא משום חשש טומאה, שטעם זה שייך בנכרי כמו בישראל. אמנם המשנה אחרונה דחה פירוש זה, משום שלא גזרו טומאת ידים במקדש (פסחים י"ט א').

והנה עיקר חידושו של המשנה אחרונה שגזרו טומאת ידים אף בנכרי, לא הוזכר בשאר מפרשים, ומשמע שסוברים שדין טומאת ידים כדין שאר טומאות שאינן נוהגות בנכרי, שאע"פ שגזרו טומאה משום חשש לכלוך, מכל מקום גזרו טומאה, ואין טומאה בנכרי. ונפקא מינה להלכה אף בזמן הזה במי שנטל ידיו ונגע ביד גוי לפני שניגב את ידיו, ש אין צריך ליטול פעם שנית (עי' שו"ת התעוררות תשובה סי' ע"ו).

פרפראות הפרשה

יִכַר יוֹסֵף אֶת אָחָיו וְהֵם לֹא הִכְרָהוּ (מב, ח)

שואלים העולם, איך באמת קרה הדבר, שלא עלה בדעתם של האחים שמא יוסף אחיהם הוא העומד לפנייהם?

והרי היה הרבה רמזים וסימנים שהיו יכולים לגלות שהמשנה למלך הוא יוסף אחיהם: קודם כל, הרי ראו ששונה הוא בצבע עורו מכולם, שיוסף היה לבן והמצרים היו שחורים, ובנוסף לכך, היה יוסף יפה תואר ויפה מראה.

מה גם שהשבטים הרי סברו שיוסף אחיהם נמצא במצרים, וכאן המשנה למלך אמר להם את כל סודותיהם, ואיך יתכן שלא עלה על דעת אחד מהשבטים שאולי מדובר ביוסף אחיהם?

ותי' הגאון ר' שלום שבדרון זצ"ל: ככל שהפלא גדול, התשובה פשוטה יותר: 'הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם'. כשהקב"ה רוצה להעלים דבר, גם המגולה נהיה מכוסה מבעלי השכל הגדולים ביותר.

המשך למאמר הקודם בענין מצות זימון מהו, ואיך מקיימים אותה בזמנינו

ג' שיטות הפוסקים
איך לקיים מצות זימון בזמנינו

במאמר הקודם הבאנו את פסק השו"ע בסימן קפ"ג סעיף ז' ומקורו מהשבלי הלקט, שבזמנינו צריך לנהוג שכל אחד יברך בלחש מילה במילה עם המברך, אמנם הב"ח בסימן קצ"ג כתב שטוב יותר לשמוע מהמברך משום דחיישינן שמא לא יוכל לסיים קודם המזמן ולא יהיה רשאי לענות אמן. ובזימון חייב לענות אמן, כדיליף בספרי [דברים פיסקא ש"ן]. ולא דמי להאי דסימן נ"ט [סעיף ד], דשם אין חיוב כל כך לענות אמן אחר הש"ץ. והמג"א כתב שהעיקר להלכה הוא מה שהביא הב"ח מהארחות חיים בשם ה"ר פרץ שעל המזמן לברך עד הזון את הכל, ומשם ואילך יברכו כל אחד ואחד לבדו בלחש מילה במילה עם המברך.

השבט הלוי
כתב ליישב המנהג

ובשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' מ') כתב ליישב מנהג זה, וז"ל: הא דלא נהגו רוב העולם עכשיו בזה [לומר עם המזמן ברכה ראשונה], אף דבסי' ר' הכריע הרמ"א דעיקר ברכת הזימון עד הזון את הכל, ועכשיו רוב העולם מתחילים לברך מיד בקול רם, וראינו שגדולי עולם שתקו לזה, יראה בדרך למוד זכות, היות שלרוב העולם עניה בלחש והוא מאזין למברך גורם שאינו מצמצם עצמו להאזין לברך, וגם ברכתו בלחש אינו בשלמות, שע"ז מחסרים ומדלגים, כאשר ראיתי הרבה פעמים, על כן מוטב שיצא לידי ברכת המזון עצמו בקול רם, משלא יברך ברכת המזון כהלכה כדי לצאת לדעת המחמירים לענות עם המברך עצמו, עכ"ל.

מנהג הפמ"ג,

ובמה מנהג זה תלוי

וראה בפמ"ג כאן מש"ז ס"ק ו' שכתב דרך חדש בזה, וז"ל: ויראה לשמוע עד ברכת הזון ויתכוונו שלא לצאת בו ויתחילו אח"כ מתחלת ברכת המזון בלחש. ע"כ. וכן נהגו בכמה מקומות. **ויש** להעיר דמנהג זה תלוי במחלוקת ראשונים, דהנה בגמרא (בדף מו:) נפסק שאחד המתין לשניים כשהוא חוזר לברכת המזון חוזר למקום שפסק המזמן, אלא יש בזה מחלוקת בין התוס' בשם ר"מ מאיברא לרבינו יונה, דרבינו יונה סובר דהני מילי כשאותו האחד סיים כבר אכילתו אבל אם היה בדעתו אז לאכול עוד אע"פ שאח"כ נמלך ולא אכל מ"מ לא יצא יד"ח בברכת המזמן וחוזר ומברך ברכת הזון, אבל הר"מ מאיברא סובר דדוקא אם ממשיך אח"כ לאכול בפועל אז הוא חוזר לברכת הזון, אבל אם לא אכל בפועל אינו חוזר ומברך אע"פ שהיה

ונמצא שיש לנו

ג' שיטות איך לנהוג, דלהשו"ע יברך כל הד' ברכות מילה במילה עם המברך, ולהב"ח ישמע מהמברך, ולהמג"א ישמע מהמברך עד ברכת הזון ומשם ואילך יברך כ"א לבדו בלחש עם המברך.

המנהג בהרבה מקומות
שאינם נוהרים בזה

אמנם למעשה אנו רואים בהרבה מקומות שאין נוהגים כאף אחד מן השיטות שהזכרנו אלא ששומעים נברך ועונים ברוך שאכלנו, ומיד כל אחד מתחיל לברך לבדו, וכבר זעק על מנהג זה המ"ב בסק"ח דלו יהא שאינם מקפידים לצאת את הדין הלכתחילה של זימון שזה כל הד' הברכות. אך לכל הפחות היה להם לברך בלחש ברכה ראשונה עם המזמן שהרי דבר זה מעכב אפילו בדיעבד לשיטת הרמ"א שפוסק שברכת הזימון היא עד הזון.

« המשך מעמוד א' »

והוא ממשיה: "הדבר היחיד שמרגיע אותי, זה פאָשר 'פון בקניש תזיתיה, לראות עצה וכוונתה". לראות אותה, להתקרב אליה. זה מרבה אותי, את נפשי ההומה אליה!

בפסוקים אלו מגולל דוד המלך ע"ה את שיא תשוקתו וכמיהתו הפה-עצומות שלו אל הקב"ה.

במה אהבת ה' מתפרצת במלים ספורות של נעים זמירות ישראל...

להתפעל, להפנים ולהתחזק!

א גוטן שבת, העורך

המבחן החודשי

בהלכה מס' 15

מסימן קפ סעיף א

עד סימן קצה סעיף ב

יופיע בעז"ה בגליון 598

לחיות כהלכה

מרחיב את החת"ס זי"ע בבוקר אחר התפלה למד עם התלמידים שו"ע או"ח, וקודם כל חג למד הלכות חג בחג.

(חוט המשולש עמו' קמ"ד)

ודרך חיים תוכחות מוסר

מעשה בחכם אחד, שראה אדם אחד שהיה דואג, אמר לו, אם דאגתך על עולם זה, ימעט השם יתברך דאגתך. ואם דאגתך על עולם הבא, יוסיף השם ברוך הוא דאגה על דאגתך.

(ארחות צדיקים - שער העשירי, שער הדאגה)

דעתו אז להמשיך לאכול, וביאר החזו"א (סימן ל"ב ס"ק א-ב) דחז"ל תקנו שבכדי לברך ברכת זימון צריכים כל השלשה לשמוע וברכת הזון, אלא דבזה פליגי הר"מ מאיברא עם רבינו יונה, שהר"מ מאיברא סובר דכדי לצאת ברכת זימון צריך השומע להתכוין לצאת יד"ח, ולכן בסתמא אנו תולים שהתכוין לצאת יד"ח, כבלא"ה לא היו יכולים לברך ברכת זימון, ורק אם המשיך לאכול בפועל אז חייב לחזור לברכת הזון לברך על המשך אכילתו, ואילו הרבינו יונה סובר שאין השומע צריך להתכוין לצאת יד"ח, דלא הוי ברכת הזון אלא לתקוני ברכת נברך, ובזה שמתכוין בשמיעתו לתקן ברכת נברך סגי, ולכן כל שבדעתו להמשיך לאכול אין הוא מתכוין לצאת יד"ח, וצריך לחזור לברכת הזון, עכ"ד, ויוצא שמנהג הפמ"ג תלוי במחלוקת זו, והנה הרמ"א בסימן ר' ס"ב פסק כרבינו יונה, ולפי"ז אתי שפיר מנהג הפמ"ג להלכה ודו"ק.

מושגים במשנה / מאת הרב אשר שיק שליט"א

מח"ס ילקוט ביאורים על ששה סדרי משנה ותלמוד בבלי

דיני נטילת ידים

כבר למדנו טעם לנטילת ידים לסעודה, משום סדר תרומה, שכיון שהידיים עסקניות הן ונוגעות בכל דבר, ובזמן שהיתה נוהגת שמא וטהרה והכהנים אכלו תרומה, היו צריכין לטל ידיהם מדברי סופרים קדם אכילת תרומה כדי שלא יטמאוה בגייעתן, וכדי שיהיו הכהנים רגילים בזה, גזרו גם כן על ישראלים האוכלים פת שישלו ידיהם. וגם עכשו שאין הכהנים אוכלין תרומה מפני הטמאה, לא בטלה תקנה זו, כדי שיהיו רגילים בני ישראל, כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו, לאכל בטהרה.

אך ישנו טעם נוסף לנטילת ידים: משום נקיות וקדושה. ובגמרא (ברכות ג.) הסמיכה על הפסוק "והתקדשתם והייתם קדושים" (ויקרא יא, מד).

נטילת ידים צריף לטל "עד

הפרק" (פרק ב' משנה ג'). לדעת הרא"ש הפונה למקום חבור האצבעות לכף היד. ולדעת הר"י הפונה למקום חבור כף היד לזרוע. וכדבריו נוהגים.

וכתב השלחן ערוך: "הנוטל צריף להגביה ידיו למעלה" (סימן קסב סעיף א'). ומקור הדין מהמשנה: "נטל את הראשונים ואת השניים חוץ לפרק וחרו ליד, טמאה" (משנה ג, פסוק וקסב הדברים: כאשר

משיב כהלכה

שאלה למעשה מתוך הנלמד השבוע בהלכה היומית

שאלה: האם צריף לשבת בברכת המזון, ובברכה מעין שלש? [שו"ע סי' קפ"ג סעיף ט"ז].

תשובה על שאלת השבוע שעבר

שאלה: האם צריף לנגב את ידיו אחר מים אחרונים? [סי' קפ"א ס"ח ובמ"ב שם].

תשובה: השלחן ערוך הביא ב' דעות בזה, דעת הרשב"א והראב"ד שלא צריף, ודעת הרמב"ם שצריף, וכתב המ"ב בשם הח"י אדם דאף שלעיל סוף סימן קע"ג משמע שדעת המחבר להקל בזה מ"מ לכתחלה טוב לנגב ידיו לצאת דעת פלם.

מים שנשתנו מראיהו, כגון אם נפל לתוכן דיו או צבע, פסולים לנטילת ידים. וכן מים שנעשיתה בהן מלאכה, הרי הם נחשבים כמי שופכין, שהרי לאחר שהשתמשו בהן, רגילים לשפכן, ופסולים לנטילה. וכן מים סרוחים שנפסלו משתיית כלב.

וצריכים המים לבוא על הידים מ"כח גברא". אמנם "הכל כשרים לתן לידים, אפלו חרש שוטה וקטן". (פרק א משנה ה). ונחלקו התנאים (שם במשנה) אם גם קוף יכול לטל לדעת תנא קמא אין צריף שיהא כח גברא של אדם, אלא שיבואו המים מכח נותן, ואפלו קוף, ולדעת רבי יוסי צריף דוקא כח אדם.

וישנם עוד דינים ודקדוקים שונים בנטילת ידים. וכתב השלחן ערוך: צריף לזהר בנטילת ידים, שכל המזלזל בנטילת ידים ח"ב נדוי וכן לידי עניות ונעקר מן העולם. (סימן קנח סעיף ט). ולהפך: המדקדק בנטילה מביא עליו קדושה, וברכת ה'.

נוטל ידיו בשפיכה ראשונה (ואין במים רביעית), המים עצמם נטמאים מהיד, וכששופך עליהם פעם שניה, מטהרים המים השניים את המים הראשונים. אלא שהמים השניים יכולים לטהר רק עד הפרק ולא מחוץ לפרק, וממילא אם יחרו המים שהגיעו מחוץ לפרק אל תוך הפרק, יטמאו שוב את הידים. וזו הסכה שצריף להגביה את ידיו - כדי שלא יחרו המים שמחוץ לפרק את תוך הפרק. אמנם, אם נוטל ידיו ברכיעית שלמה על כל יד, נטהרה היד ולא נטמאו המים (וממילא מעקר הדין אין צריף לטל מים שניים).

וצריף שלא תהיה חציצה בין ידו למים. וכן איתא במשנה: נוטלין ארבעה וחמשה זה בצד זה או זה על גבי זה, ובלבד שיפרו שיבואו בהם המים (משנה ג, פסוק). שאם ראוכלן ושמעון וצמידו ודיהם זה לזה, ראוכלן יחצץ מביאת המים על ידיו של שמעון ושמעון יחצץ לראובן.

מבחן

במשנה לילדים / 597

מסכת ידים פרק א משנה ג - פרק ד משנה ב

א. המים שנפל לתוכן דיו או קומוס או קנקנתום, ונשתנו מראיהו, האם פסולים לטהרת הידים?
 1. כשרים | 2. פסולים | 3. מחלקת.

ב. הדיח בהם כלים חדשים, האם נפסלו?
 1. כשרים | 2. פסולים | 3. מחלקת.

ג. באלו מהאפנים הבאים נחלקו תנא קמא ורבי יוסי אם כשרים לנטילת ידים או פסולים?
 1. במים שהנתחם מטביל בהם את הגלסקין, או שהוא מדיח את ידיו בהם | 2. בחרש ושוטה וקטן שנוטלים את ידיו, ובחבית שהניחה בין ברקיו ונטל בסיוע ברקיו | 3. בשהטה את החבית על צדה ואחר כך נטל, ובקוף שנוטל את ידיו.

ד. נטל את הראשונים למקום אחד, ואת השניים למקום אחר, ונפל כבר של תרומה על הראשונים או על השניים, האם נטמא?
 1. על הראשונים - טמא, על השניים - טהור.
 2. אף על השניים - טמא.
 3. אף על הראשונים - טהור.

ה. נטל את הראשונים עד הפרק ואת השניים חוץ לפרק וחרו לזה, או נטל את הראשונים ואת השניים חוץ לפרק וחרו לזה, האם נטמאת היד מהמים שחרו?
 1. נטל רק את השניים חוץ לפרק וחרו - טהור, נטל גם את הראשונים חוץ

- לפרק וחרו - טמאה.
 2. נטל רק השניים בחוץ - טמאה, נטל גם הראשונים - טהור | 3. בכל אופן - טהור.
 ו. ספק הידים לטמא ולטמא, האם טהור או טמא?
 1. לטמא - טמא, לטמא - טהור | 2. טהור | 3. מחלקת.
 ז. האם כל הפוסל את התרומה מטמא את הידים להיות שניות?
 1. כן | 2. אין שני עושה שני, חוץ מכתבי הקדש שהם שניים ומטמאים את הידים | 3. מחלקת.
 ח. גליון שבספר שמלמעלו ושמלמטון, האם מטמאים את הידים?
 1. מטמאים את הידים.
 2. שמלמעלו - מטמאים, שמלמטון - אינם מטמאים.
 3. שמלמעלו - אינם מטמאים, שמלמטון - מטמאים.
 ט. לדעת רבי יוסי, האם שיר השירים וקהלת מטמאים את הידים?
 1. שיר השירים - מטמא, קהלת - מחלקת.
 2. קהלת - אינו מטמא, שיר השירים - מחלקת.
 3. שיר השירים - מטמא, קהלת - אינו מטמא.
 י. בו ביום נמנו ונמרו וכו'. על איזה יום מדבר? ברטנורא.
 1. ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בבישיבה.
 2. ביום שנמנו ונמרו על שמונה עשרה דבר בעלית חנניה בן חזקיה בן גוריון | 3. בשעה שתמן עזרא תקנות לבני הגולה שעלו עמו לארץ.
בהצלחה!

את התשובות ניתן לענות במערכת הטלפונית: 072-332-3020 עד יום שישי שאחרי סיום החומר, את כללי המבחנים ושמות הזוכים ניתן לשמוע במספר הנ"ל.

תשובות למבחני המשנה היומית פרשת חיי שרה

- מבחן לילדים מס' 591 -
 א. 2 ב. 3 ג. 3 ד. 1 ה. 1 ו. 3 ז. 1 ח. 1 ט. 1 י. 1
 - מבחן שבועי מס' 291 -
 א. 3 ב. 2 ג. 2 ד. 3 ה. 2 ו. 2 ז. 2 ח. 2 ט. 1 י. 3

להפקדה בבנק פא"י סניף 168 ח-נ 548-634 | להפקדה בבנק הדואר ח-נ 826-7258 | נא לשמור על קדושת הגליון, לא לקרוא בתפילה וקה"ת שיעורים ומבחנים בטלפון 24 שעות: 072-332-30-20

"קביעות" - המפעל ללימוד המשנה וההלכה היומית
 להנצחת ששת המיליונים | www.kviuta.org | טלפון: 072-272-0000
 פקס: 072-277-2272 | ת.ד. 207 בני ברק | דוא"ל office@kviuta.org